

SIDE

Eesti Riigi- ja Omavalitsusteenijate Keskliidu häälekandja

Tellimise hinnad: Aastas postiga . . . Mk 200.— Poolaastas " 100.— Üksiknumber 20 mk.	Ilmub 1-2 kord kuus Tellimisi võetakse vastu igas raudteejaamas, raudtee ladudes, Riigi- ja Omavalitsusteenijate Keskliitu kuuluvate orga isatsioonide ja nende osakondade juhatuste juures, kõigis postkontorites ja lehe tellimiskohtil. Toimetuse ja talituse: Tallinna, Tehnika t. 16. Telefon: Balti keskjaam 221.	Kuulutuste hinnad: Terve lehekülge Mk. 3000.— Pool lehekülge " 1500.— Veerand " " 750.— Kaheksandik " " 400.— Tekstis 50 prots. kallim.

Nr. 12.

November 1926 a.

III. aastakäik.

Pidagu vabariigi valitsus oma lubamised!

Poolekuu palga suuruse lisatasa maksimise küsimuse puhul neil päevil ajakirjanduses tõstetud kõmu kui ka vabariigi valitsuse poolt astunud sammud selle juures annavad veel kord selget tõendust, et meie praegustel riigijuhtidel ei ole palgaküsimuse lahendamiseks õieti mingit kindlat seisukohta. Õigemini: neil puudub tahe seda küsimust üldse tõsiselt võtta. Aastast aastani ja kuust kuuni lükatakse uute palgade makspanek edasi igasugustel ettekäändetel, kuid päevakorras ta peetakse, et ikkagi lootust anda, kõmu teha, arvamistega, et ka kõmu aitab; see peab vaos riigiteenijaskonna meeoleu.

Iialgi enne ei ole meie riigijuhid palgalolude parandamise küsimusel nii palju oma sõna pidamata jätnud, kui käesoleval aastal. Tuletame meelde lubatud tähtaeged: 1. aprillil, 1. augustil, 1. novembril, siis leiame, et palgaküsimusel on olnud tänavu juba 3 kvatembrit. Mitu neid olema saab tuleval aastal, pole teada, kuid eeldada, praeguste andmete järele, võime vähemalt kahte: 1. jaanuaril ja 1. aprillil. Sellega oleks siis aasta ringi ja algaksid uued tähtajad.

Kibedustundega küsib riigiteenijaskond iga niisuguse tähtaja möödumisel: Milleks oli üldse seda kõmu vaja, mis tehtud palgaküsimuse ümber nii ajakirjanduses kui ka riigikogu komisjonides? Kas pole mitte selle peasiht selles, et luua „armsale maarahvale“ teatud meeoleu, et viimane neid kord u v a i d t ä h t a e g e lugedes ja riigiteenijate palgakõrgendusi ühtepuhku nähes, oma

seasingile ja kartulitsetverikule teaks „lisa“ juure panna. Et valmistada eeltulevatele valimistele „maarahvast“, kes siis igasuguste abinõudega välja läheks „riigisöödikute“ arvu vähendamiseks ja „omameeste“ läbiviimiseks omavalitsusasutustesse kui ka riigikogusse.

Kas ei ole samasugust kavakindlat tagamõtet ka palgaküsimusega kaasaskäival koosseisude vähendamisel? Kas pole pühenud see sihile, et töösturitele rohkem madalahinnalisi tööjõude, ehk õigemini orje juure muretseda, tööotsijate arvu suurendada, et aga töötasu madalal püsiks?

Küllalt juba sellest meelegibeduse sünnitamisest. Aeg oleks aru saada, et ka riigiteenija on inimene, kelle kannatus kord lõpeb. Kunagi pole riigiteenijaskond niisuguses kurvas meeoleus olnud, kui praegusel silmapilgul, kus teda otse mõnitama hakatud valitsuse ringkondades. Lubatakse lisapalk välja maksta novembri algul, siis äkki ilmub suuremeelne otsus, et seda võidakse maksta vaid jõuluks, just nagu poleks riigiteenijatel teada, et jõulukuu poolpalka juba seadusandlikul teel otsustatud. Heateoks loetakse vist ka see, et novembrikuu palk otsustati 5 päeva varem välja maksta. Seisukorra parandamiseks on ainult kaks teed, kas uued palgad 1. novembrist maksta panna, ehk kui see tehniliselt tõesti läbiviimatu, siis maksta 1. detsembri paiku ühekordset lisatasa ühe kuupalga suuruses ühes vastavate perekonnaabirahadega.

Kas on riigiteenijail Eestis streigi vabadus?

See küsimus on meil Eestis juba kauemat aega päevakorras olnud. Mäletavasti kaalus seda aasta eest ka riigi ja omavalitsuste teenijate keskliidu kongress, kus siiski lõpuotsusele ei jõutud. Viimasel ajal on küsimus teravamalt üles kerkinud riigikohtu otsuse puhul „Eesti raudteetööliste ühingu“ põhikirja registreerimata jätmise asjas, kusjuures küsimuse kohta paar artiklit on ilmunud ka ajakirjanduses. Tähtsam nendest artiklitest on hr. Eugen Maddissoni oma „Päevalehes“ nr. 239, milles autor riigiteenijate streigiõiguse kohta eitavale otsusele jõuab, leides isegi, et see õigus riigiteenijaile oleks absurdne.

Ma ei hakka pikemalt peatama hr. E. Maddissoni motiivide juures, sest kui küsimuse juurde asuda sarnasel viisil, kui seda teeb hr. E. Maddisson, siis võime kaunis kergesti selleni jõuda, et streigiõigus on üldse absurdne, mitte üks riigiteenijate suhtes, vaid iga elukutse kohta — ka voorimeeste, väbrikutööliste jne. suhtes, kuna lõppudelõpuks võib ju ikka leida asjaolusid, mis ka viimaseid sarnasesse nõiaringi asetab, millesse hr. E. Maddisson oma sofismiga riigiteenijaid paneb. Selles suunas edasi minnes, võidakse viimaks võib olla väidata isegi seda, nagu oleks ka meie põhiseadus absurdne. Mina olen aga põhiseaduse kohta teisel arvamusel, pean põhiseadust pühaduseks ja sellepärast ei saa leppida sarnase käsitamisega, kui seda hr. E. Maddisson omale lubab. „Põhiseadus peab olema vankumata juhteks riigikogu ning kohtu ja valitsuse tegevuses“ ja teda võib muuta ainult rahvahääletuse teel. Sellepärast peab põhiseadus olema pühaduseks ka kõigile, kes põhiseadusega maksmapandud riigikorda ja saavutatud vabadusi kalliks peavad.

Oieti ei saagi hr. E. Maddissoni artiklit „Päevalehes“ nr. 239 päris tõsiselt võtta, kuigi „Päevaleht“ oma eelmärkuses tähendab, et see artikkel selgitavat küsimust „puhas õigusteadlikust seisukohast“. Asi on selles, et hr. E. Maddisson, lõpetades oma kirjatükki, tähendab, et ta meelega (E. Maddissoni harvendus) ei ole peatanud põhiseaduse § 18 neljanda lõike juures, mis kõlab: „neid õigusi võib seadus piirata ainult avaliku julgeoleku huvides“. Kui hr. E. Maddisson meelega mõõda läheb seaduse sellest osast, millel küsimuse kohta oluline tähtsus, siis on ta meelega küsimust ühekülgseks käsitanud ja tema kirja-

tükil ei saa „puhasõigusteadlikku“ väärtust olla ja ei olegi.

Piirdudes nende ridadega hr. E. Maddissoni kirjatüki iseloomustamiseks, asun küsimuse juurde: kas on riigiteenijail Eestis streigi vabadus? Eesti rahvas kõikumata usus ja vankumata tahtmises luua riiki, mis on rajatud õiglusele, seadusele ja vabadusele... võttis vastu ja määras Asutava Kogu kaudu põhiseaduse, mille II peatükk käsitab Eesti kodanikkude põhiõigusi. (Rõhutan sõnu „...riiki, mis on rajatud õiglusele ja seadusele ja vabadusele“). Nende põhiõiguste järgi on kõik Eesti kodanikud seaduse ees ühetaolised (põhiseaduse § 6) ja kõigil Eesti kodanikkudel on õigus avalikku rahu rikkumata koosolekuid pidada sõjariistadefat. Ühinguise ja liitudesse koondumine on Eestis vaba. Streigi vabadus on Eestis kindlustatud. (Põhiseadus § 18). Tähevdab ühinguise koondumine ja streigi vabadus on kõikide Eesti kodanikkude põhiõigused, mis järelduvad õigluse ja vabaduse printsibiist, mis põhiseaduse järgi peab olema „pandiks praegustele ja tulevatele põlvedele nende ühiskondlikus edus ja üldises kasus. Edasi toonitab põhiseadus, et „neid õigusi võib seadus piirata ainult avaliku julgeoleku huvides“.

Seega, et põhiõiguste osaliseks saada, peab Eesti kodanik olema. Kas on riigiteenijad Eestis Eesti vabariigi kodanikud, kes ühetaolised seaduse ees teiste kodanikkudega? Kuna praegu Eestis maksavad seadused riigiteenijailt kodaniku õigusi ei võta ja neid kuidagi ei piiragi, siis tuleb sellele küsimusele vastata jaatavalt. Küsimuse edasi. Kui põhiseadus kindlustab kodanikkudele, kes kõik ühetaolised seaduse ees, ühinguise ning liitudesse koondumise ja streigivabaduse, tähendades, et neid vabadusi (õigusi) võib piirata seadus ainult avaliku julgeoleku huvides, siis kas on Eestis praegu maksmas niisugune seadus, mis neid vabadusi riigiteenijaile, kui kodanikkudele, piiraks? Riigiteenijate õiguse kohta ühinguise ja liitudesse koondamiseks kehtelil kahtlust ei ole, sest meil on sarnased riigiteenijate ühingud ja liidud seaduslikus korras registreeritud ja ka hr. E. Maddisson ei ole seni sõendanud avalikult selle õiguse eitamisele asuda, kuigi see umbes samadel motiividel võimalik oleks, missugustel ta

streigiõiguse eitamisele jõudis. Tähendab, ühinguise koondumine on riigiteenijaile vaba. Nüüd streigivabadus. Kas seda Eesti vabariigi põhiseadusega kooskõlas mõni seadus riigiteenijate suhtes kitsendab? Eesti omalt poolt sarnast seadust veel annud ei ole. Veneaegsetest seadustest käsifavad streigiküsimust nuhtlusseaduse §§ 1359^b–1359¹⁰, millest §§ 1359^b–1359^s puudutavad riigiteenijaid. See seadus on antud 1905. a. 2. detsembril Vene keisri poolt, kes valitses, tarvitades hr. E. Maddissoni sõnu, „Jumala armust“, mitte rahva poolt nagu meie põhiseadus, ja pealegi sel ajal, kui Vene riigi põhiseadus ei tunnistanud streigivabadust. Kas tähendatud nuhtlusseaduse paragrahvid võivad püsida meie põhiseaduse juures, mis on Eesti rahva poolt vastu võetud „kõikumata usus ja vankumata tahtmise luua riiki, mis on rajatud õiglusele ja seadusele ja vabadusele“.

Mitte mingil tingimisel, sest see oleks meie põhiseaduse eitamine ja Vene keisririigi põhiseaduse maksmapanemine, – selle põhiseaduse maksmapanemine, mis viis Vene riigi 1917. aastal katastroofile ja millega Eesti vabariigil midagi tegemist ei ole, mis Eestile samuti vastuvõtmata kui Vene keiser. Eesti vabariigi põhiseaduse § 18 neljandas lõikes toodud sõnu: „neid õigusi võib seadus piirata ainult avaliku julgeoleku huvides“, – kui siin silmas pidada veel sõnu „võib piirata“, tuleb mõista ainult selles mõttes, et ainult Eesti rahvas oma seadusandliste asutuste kaudu võib maksta panna niisuguseid seadusi, mis neid õigusi (koosolekute pidamise, ühinguise koondumise ja streigi õigusi) ühel või teisel, nendes seadustes äratähendatud, juhtumistel võivad piirata, ja seda mitte ühe elukutse – riigiteenijate – suhtes, vaid kõikide kodanikkude suhtes, kus ka kodanikud põhiseaduse järgi kõik ühetaolised. Veneaegsetest seadustest võivad meil maksvad olla

ainult need, mis ei ole vastuolus meie põhiseadusega.

Streik on puht majandusline võitlusabinõu. Poliitiliseks oli ta tagurlases Venes. Vabades maades, kus maksmas õiglus, teda ei kardeta. Tööliste või teenijate streik on viimane abinõu, mis nad oma õiguste kaitsmiseks võivad välja panna. Teada on, et streik tegelikult harva streikijaile kasulikuks osutub ja neid ülesseatud sihile viib. Seda oleme näinud ka Eestis. Inglismaal on praegu lõppemas sõekaevanduste tööliste streik. Ei ole selle käiku eriti jälginud, kuid nagu ajalehtedest inärgata võib, lõpeb see streik vaevalt streikijate võiduga. Ka riigiteenijad streigivad. Näiteks vilksatas hiljuti ajalehtedes teade Austria riigiteenijate streigi kohta. Tähendab, oma majanduslikes võitluses tekib ka riigiteenijail tarvidus selle äärmiselt raske ja vähetootava abinõu järele käsa sirutada. See on meeletehete samm, mäng va-banque, kus kõik kaardi peale pannakse. Ülearune oleks see ainult siis, kui riigiteenijail majanduslisi huve üldse ei oleks, kui nad majandusliselt täiesti kindlustatud oleksid. Niikaua aga kui need huvid neil on ju seni kui riigiteenijad ühetaolised on teiste kodanikkudega, peavad neil riigis, mis rajatud õiglusele, tarvitada olema oma huvide kaitseks samad abinõud, mis teistele s. o. kõikidele kodanikkudele, kui põhioõigused, kindlustatud. Sellepärast võttes küsimust Eesti vabariigi põhiseaduse seisukohalt, s. o. seisukohalt, mis küsimuse kohta ainuüksi mõõduandev, sest see on Eesti rahva seisukoht, – on ka riigiteenijaile Eestis streigivabadus põhiseadusega kindlustatud. Seda kodaniku põhiõigust võib piirata ainult seadus, Eesti rahva poolt antud seadus. Põhiõiguste suhtes kodanikkude liigitamine elukutsete järgi on vastolus põhiseaduse § 6-ga. Sarnast liigitamist ei saa teha riigikogu, kohtud ega valitsus, kuna põhiseadus nende tegevuses vankumata juhteks peab olema.

25 aastat rahvusvahelist professionaal-liikumist.

Rahvusvaheline professionaal-liikumine pühitseb käesoleval aastal juubelit. 21. augustil 25. aasta eest otsustasid Skandinaavia töölikongressi ametiühisuste esitajad seitsmest riigist sarnaseid konverentse korraldada igal aastal. Sellest tekkiski ajajooksul „Rahvusvaheline Ametiühisusliit.“

Esimesed praktilised sammud rahvusvaheliseks ühinemiseks tehti 1888 a. kongressil, missugune Inglise ametiühisuste kongressi parlamentaarse komitee poolt Londonis korraldati. Koos oli üldse 123 delegaati, nendest 79 inglasi. Saksa, Austria ja Vene ametiühisused ei olnud kutsutud sellele

kongressile. Selle asjaolu üle avaldasid imestust mandri ja ka mõningad Inglise delegaadid. Positiivseid tagajärgi see kongress ei annud. Lahkhelid Inglise ja mandri esitajate vahel olid liig suured. Teine ühinemiskatse tehti 1900. a. Prantsuse ametiühisuste poolt, kuid tagajärjed ei olnud paremad ka siin.

Alles 1901. a. sai võimalikuks enam-vähem reaalseid tagajärgi saavutada. Sell aastal leidis Kopenhaagenis aset Skandinaavia tööliskongress. Juba 1886. a. alates töötasid Skandinaavia riigid, täh. Daani, Rootsi ja Norra, rahvusvaheliselt koos ja pidasid perioodiliselt Skandinaavia tööliskongresse.

Inglise ühingu «General-Federation of Trade Union» kongressi puhul 1900 a. Glasgowis pidas Daani ametiühisuste esimees J. Jensen Inglise ühingute sekretäri Mitchell'iga läbirääkimisi ja väljendas mõtteid üksikute maade ametiühisuste liitumise vajaduse üle. Tal oli kavatsus kutsuda Kopenhaagenis ärapeetavale kongressile kõikide Euroopa riikide ametiühisuste keskliitude esitajad. See kavatsus teostus 1901 a. Sel kongressil oldi arvamisel, et ametiühisuste tegevus edurikas võib olla siis, kui ametiühisused kokkuleppele tulevad vastastikkuse toetuse üle majanduslikus võitluses, kuigi mõned ametiühisusorganisatsioonid selleks veel liig nõrgad. Leiti tarvilikuks korraldada perioodiliselt ametiühisuste keskliitude esitajate kongresse, mis võimaldaks ametiühisusliitudel küsimusi rahvusvahelisest seisukohast arutada ja selgitada. Ja nii otsustatigi järgmine kongress ära pidada Stuttgartis, Saksamaal, 1902. a.

Kuni sõja alguseni leidsid aset järgmised kongressid: Dublinis 1903. a., Amsterdamis 1905 a., Kristianias 1907 a., Pariisis 1909 a., Budapestis 1911 a. ja Zürichis 1913 a. Juhatus, et kongressidel ka suured lahkhelid valitsesid üksikute maade organisatsioonide vahel (Dublini kongress), kuid ajajooksul muutusid vahekorrad ikka soojemaks ja sidemed kõvemaks.

Sõda oli suureks takistuseks sellele koostööle, kuid läbikäimine üksteisega ei katkestunud siiski täielikult. Ehkküll mitmekesised raskused teel seisid: — kirjavahetus oli sõjaväe tsensuuri all, mille tõttu kirjad ehk suure hiljaksjäämisega kohale jõudsid ehk jälle üldse edasi ei saadud toimetatud, — saadi nendest siiski üle, osalt nende riikide esitajate abiga, kes sõjas erapooletud olid. Suurt osa mängis siin Hollandi ametiühisuste keskorganisatsioon.

Ajajooksul, kui ametiühisuste rahvusvaheline tegevus kindlale alusele tugenes, tuldi

arvamisele, et otstarbekohane oleks rahvusvahelise sekretariaadi asupaik mõnes erapooletus riigis kindlaks määrata. Küsimuse alla tuidi, kui niisugused riigid, eeskätt Holland ja Shveits, juttu oli ka Inglismaast. Kindla asupaiga määramise küsimus kerkis üles juba 1915 a. See üle disputeeriti Leedsil konverentsil (1916 a.), samuti ka Stockholmis (1917). Viimasel konverentsil oli ainult üks väikene osa arvessevõetud maid esitatud. Vähe parem oli lugu järgmisel konverentsil, mis 1.X. 1917 a. Bernis ära peeti. See konverents kinnitas Amsterdamil ametiühisuste keskühingu ametiühisuste rahvusvaheliseks osakonnaks; arufas ka selle asupaiga küsimust, kuid kindlat otsust viimase kohta ei tehtud. Peale muu olid sel kongressil läbi vaatamisel nõudmised, millised kavatseti esitada rahukongressile.

Lõpuks 28. VII - 2. VIII 1919 leidis aset esimene ametiühisuste rahvusvaheline kongress Amsterdamis. Rahvusvahelise ametiühisuskeskliitu valiti esimeheks inglane Apletton ja sekretäreks Oudegeest ja Fimmen. Sellest ajast alates võib märgata suurt arengut rahvusvahelise ametiühisusliidu tegevuses. Liikmete arv tõusis ootamata arvuni, nimelt oli keskliidul 1919 a. lõpul ümarguselt 20 miljonit liiget. Kuid ka tagasinihkimised ei jäänud tulemata. Majandusliku kriisi mõjul tekkisid kurvad nähtused, missugused 1924 a. oma haripunkti jõudsid. Sellel aastal oli liidul veel ainult 13.133.004 liiget.

Heites pilku möödunud veerand-sajandule võib rahvusvaheline ametiühisusliit uhkusega oma arengu ja endise tegevuse peale tagasi vaadata. Kuid suur töö seisab veel ees. Kõik saavutatu ei ole täiuslik, paljusid vajatakse parandusi, vajatakse üksmeelt ja kaastööd neilt, kes sellest senini kõrvale on hoidunud.

Rahvusvahelise professionaalliikumise 25 a. juubeli puhul tuleme meelde saavutatud soodustusi, tuleme meelde vanu aegu kärbitud õigustega. Paremused ei ole iseendast ellu ärganud. Neid on nõutud, nende eest on võideldud. Võitjaks võime meie aga siis saada, kui meie mitte üksikult ja lahus, vaid ühiselt ja ühel meelel teutseme. Ja just täna, kus reaktsioon kõvenemas ja oma tahet läbi surumas, kus teenijaskonna elulisemad küsimused kaalul, — peaks kõik ühinema organisatsioonidesse, et jõudu oleks pealetungijaid tagasi lüüa.

Riigiteenijate haiguskindlustusseaduse eelnõu.

Avaldame tutvunemiseks töö-hoolekandeministeeriumis kokkuseatud haiguskindlustusseaduse eelnõu, mis praegu vabariigi valitsuse poolt moodustatud ministrite komisjonis läbivaatamisel ja palume organisatsioonide esitada Keskliidu juhatusel (Rataskaevu, 22) kõige lähemal ajal soovivaldused ja vastavad motiveeritud parandusettepanekud seaduse eelnõu kohta.

Uue seaduse vastuvõtmisega kaotavad maksvuse ajutised haiguskindlustuse määrad, mis avaldatud „R. T.“ nr. 26/27 — 1920. a.

Riigiteenijate haiguskindlustusseadus.

I. Üldmäärused.

§ 1. Käesolevas seaduses määratud alustel on haiguskindlustuse õigus riigiteenijatel ja nende perekonnaliikmetel.

Riigiteenijateks loetakse isikud, kes teenivad riigiasutustes või ettevõtetes kindlakuupalgalisel kohal ja saavad sellejuures palka riigi eelarves määratud krediitidest.

Haiguskindlustust riigitöölilistele, kes palka saavad riigi eelarves määratud krediitidest, korraldatakse kuni eriseaduse väljaandmiseni käesolevas seaduses ettenähtud alustel.

Käesoleva seaduse alla ei kuulu riigiteenijad, kelle teenistuskohat väljaspool vabariigi piire.

§ 2. Perekonna liikmeks (§ 1) käesoleva seaduse järele loetakse: 1) abikaasa, kusjuures mees ainult sel juhtumisel, kui ta töövõimetus on, oma naise poolt üleval peetakse ja temal mingisugust varandust ei ole;

2) abielus, väljaspool abielu sündinud ja adopteeritud lapsed kuni kaheksateistkümneme aasta vanuseni; tegelikult töövõimetus aga vanuse peale vaatamata;

3) töövõimetus ehk üle kuuekümneme aasta vanad vanemad, kui nad riigiteenija enda poolt üleval peetakse ja ei oma muud sisetulekut ega varandust.

Töövõimetus tõestatakse arstliste komisjonide kaudu (§ 6).

Perekonnaliikmed, kes õigustatud on haiguskindlustust saama mõne teise eriseaduse alusel, ei kuulu käesoleva seaduse alla.

§ 3. Haiguskindlustust saavad riigiteenijad ja nende perekonnaliikmed sellelt riigiasutusest või ettevõtetelt, kelle teenistuses riigiteenijad seisavad.

§ 4. Palgaks loetakse seda summat,

mis riigiteenija või -tööline viimasel kuul enne haigeeksjäämist rahatasuna ametiasutustelt või ettevõtetelt ühes perekonnaabirahaga sai.

Ületunni- ja tükitöötegijatele arvatakse kuupalgale juure keskmine viimase kuu palgamaksu tähtaja jooksul kindlale palgale juureteenitud ületunni- ja tükitöö lisatasu.

Rahalist toetust antakse ka puhkepäevade eest ja päevapalga väljaarvamiseks jagatakse kuupalk 30 päeva peale.

§ 5. Käesoleva seaduse põhjal haiguskindlustuse asjas riigiasutustesse antavad paberid, sõlmitavad lepingud, esitatavad arved, samuti ka asutustest väljaantavad tõendused ja tunnistused on tempelmaksust vabad.

§ 6. Selles seaduses nimetatud arstliste komisjonide ülesandeid täidavad, kui võrd need ülesanded töö-hoolekandeministri määrusega ei ole pandud muude eriorganite peale, riigi- ja omavalitsuste teenijate pensioniseaduses ettenähtud pensionikomisjonid, millest aga neil juhtumistel osa ei võta linna- ja maakonnavalitsuste hoolekande osakondade esitajad.

Komisjonide liikmed saavad oma ülesannete täitmise eest tasu töö-hoolekandeministri poolt kindlaksmääratud alustel.

II. Haiguskindlustuse liigid.

§ 7. Haiguskindlustusena antakse riigiteenijatele arstiabi, ühekordset toetusraha ning haiguse ajal ja sünnitamise puhul palka; nende perekondadele ainult arsti- ja sünnitusabi.

§ 8. Arstiabi antakse järgmisel kujul: 1) ambulatoorilist abi; 2) kodus arstimist; 3) ravitsemist haigemajas ja arstimisasutustes täielise ülespidamisega, ja 4) arsti- ning ämmaemanda abi enne sünnitamist, sünnitamise ajal ja peale sünnitamist.

Erandlistel juhtumistel, kui haige seisukord nõuab haigemajasse viimist ja ta selleks otstarbeks on tarvitanud liikumiseabivõimeid, võib ametiasutus temale sõidukulud tasuda, kui sõidu tarvilikkuse kohta on esitatud ravitseva arsti küllaldane tõendus.

§ 9. Paragrahvis 8 ettenähtud arstiabi antakse riigiteenijatele ja nende perekondadele tasuta, väljaarvatud selles paragrahvis p. p. 1 ja 2 tähendatud arstiabi, mille kulddest kümme protsenti riigiteenija enda kanda jääb.

Tarvitab aga riigiteenija või tema pere-

kond arstiabi saamiseks asutuse poolt sisse seatud või palgatud ambulatooriumi ehk asutuse teenistuses seisvat kindlupalgalist arsti, jäävad arstimiskulud täielikult riigi kanda.

§ 10. Ühes arstiabiga antakse arsti ettekirjutuse järele tasuta: 1) arstirohud ja 2) sidumise abinõud.

Muid arstlisi vahendeid, eriti neid, mis määratud on alaliste kehaliste puuduste kõrvaldamiseks, antakse riigi kulul ainult teenistuse kohuste täitmisel või selle tagajärjel saadud raskete haiguste, haavade või vigastuste puhul, mis tõestatud arstlise komisjoni poolt.

§ 11. Patenteeritud arstirohtude tarvitamise, kiirtega läbivaatamise ja arstimise, elektriseerimise, masseerimise ning laboratooriumi analüüsi kulud tasub vastav asutus töö-hoolekandeministri poolt kokkuleppel rahaministriga antud määrustega makspanadud piirides ja tasunormide alusel.

Käesolevas paragrahvis ettenähtud arstiabi ja arstirohtude eeltähendatud viisil normeeritud kuludest jääb kakskümmend viis protsenti riigiteenija enda kanda.

§ 12. Arstiabi riigiteenijatele antakse – väljaarvatud §§ 14 ja 16 nimetatud juhtumistel – järgmiselt:

1) haiguse korral, mis ametikohuste täitmist ei takista, – nii kaua kui haige riigiteenistuses seisab;

2) haiguse korral, mis ametikohuste täitmist takistab, selle peale vaatamata, kas haigus ambulatooriumis, haigemajas ehk kodus arstimist nõuab, – kuni terveksaamiseni, kuid mitte kauem kui kakskümmend kuus nädalat järgimööda haigeksjäämise päevast alates ja ühiklasi mitte üle kolme kuu teenistusest vabastamise päevast arvates; korduvatel haigeksjäämistel teenistuses olles ühtekokku mitte kauem kui kolmkümmend nädalat kalendri-aastas.

§ 13. Arstiabi riigiteenija perekonna liikmetele antakse – väljaarvatud § 4 ettenähtud juhtumisel – järgmiselt:

1) ambulatoorilist ja kodus arstimist senikaua, kui perekonna toijja riigiteenistuses seisab;

2) arstimisasutuses ravitsemist ühes täieliku haige ülespidamisega kuni terveksaamiseni, kuid mitte kauem kui kolmeteistkümmend nädalat järgimööda, haigeksjäämise päevast arvates, ja mitte üle kahe kuu perekonna toijja teenistusest vabastamise päevast arvates; korduvatel haigeksjäämistel perekonnatoijja teenistuses olles ühtekokku

mitte kauem kui kolmkümmend nädalat kalendri-aastas.

§ 14. Ägedate hakkavate haiguste ja hakkavuse staadiumis tiisikuse arstimine kestab peale §§ 12 ja 13 ettenähtud tähtaegade möödumist senikaua, kui arst haigust enam külgehakkavaks ei pea.

§ 15. Haiguse ajal, mis ametikohuste täitmist takistab, saavad riigiteenijad palga edasi riigiteenistuse seaduse § 29 ettenähtud määral ja kestvusel.

Haiguse ajal reservi arvatud ehk parandamata haiguse pärast teenistusest vabastatud riigiteenijad saavad palga edasi riigiteenistuse seaduse §§ 17. ja 22. ettenähtud alusel.

§ 16. Teenistusekohuste täitmisel või selle tagajärjel saadud raskete haiguste, haavade või vigastuste pärast teenistusest vabastamise puhul antakse riigiteenijatele arstiabi ja palka (§ 15) kuni terveksaamiseni või riigi- ja omavalitsuste teenijate pensioni väljamaksmise alguseni, kusjuures pensioni selle aja eest, mil käesolevas paragrahvis ettenähtud palka maksetakse, ei anta. Et haigus, vigastus või haavad teenistuskohuste täitmisel või selle tagajärjel saadud, tõestatakse arstliste komisjonide tunnistustega.

§ 17. Arstiabi ja palka haiguse korral peale teenistusest lahkumist ei anta riigiteenijatele ega nende perekonna liikmetele, kui riigiteenija teenistusest vabastatakse:

1) omal soovil, väljaarvatud juhtumisel, kui ta on õigustatud pensioni saama;

2) erateenistuse pidamisel, mis riigiteenistuse seaduse järele lubatud ei ole;

3) Eesti kodakondsusest lahkumise korral;

4) distsiplinaar korras, või

5) seaduse jõusse astunud kohtuotsuse järele.

§ 18. Riigi naisteenijad saavad sünnitamise puhul palga täiel määral edasi kogu töölt puudumise aja eest, kuid mitte üle kümne nädala jooksul, millest vähemalt kuus nädalat peab langema aja peale pärast sünnitamist.

§ 19. Riigiasutused ja ettevõtted ei tohi naisteenijaid teenistusse lubada kuue nädala jooksul peale sünnitamist.

Naisteenijal on õigus:

a) töölt lahkuda arstitunnistuse ettenäitamisel, et ta vististi nelja nädala jooksul sünnitab ja

b) kui ta ise last tegelikult imetab, kahe-teistkümmend nädala kestel sünnitamise päe-

vast arvates tööajal puududa teenistusest kahe tunni jooksul lapse imetamiseks.

§ 20. Ühekordist toetusraha antakse riigiteenijatele:

1) naisteenija või teenija naise sünnitamise puhul kahe kuu palga suuruses igal elusalt sündinud lapse pealt;

2) riigiteenija enda ehk tema perekonna liikme surma korral (matuseraha) ühe kuu palga suuruses.

On naine ja mees mõlemad riigiteenistuses, arvatakse ühekordist toetust suurema palga järele.

§ 21. Töö-hoolekandeministri ettepanekul ja vabariigi valitsuse otsusel võib arstiabiandmist ja haiguse ajal palgamaksmist erandlistel juhtumistel jätkata kuni viiekümne kahe nädalani.

III. Haiguskindlustuse andmise kord.

§ 22. Tasuta arstiabi korraldatakse vastava tshekiraamatuga, mille vormid ja tarvitamise korra kindlaks määrab töö-hoolekandeminister ja mis antakse igale haiguskindlustusõiguslisele riigiteenijale sellelt asutuselt või ettevõttelt, kelle teenistuses ta seisab. Perekonnaliikmed, kellel õigus haiguskindlustust saada, märgitakse perekonna toitja tshekiraamatusse, ning nad kasutavad haiguskindlustuse soodustusi tähendatud tshekiraamatu põhjal.

Kui isik riigiteenistusest tervena lahkub, võetakse temalt tshekiraamat kohe, lahkub ta aga haigena ehk on tema lahkumise ajal perekonnaliige haige – on tema kohustatud tshekiraamatu tagasi andma peale §§ 12, 13, 14 ja 16 ettenähtud tähtaegasid.

§ 23. Arstide, hambaarstide, ämmaemandate ja muu arstilise personaali tasunormid pannakse maksma töö-hoolekandeministri poolt kokkuleppel rahaministriga ja antud määrustega.*

Arstid, hambaarstid, ämmaemandad ja muu arstiline personaal ehk nende organisatsioonid, kes maksmapandud tasunormide alusel nõus on riigiteenijatele ja nende perekonnaliikmetele arstiabi andma, registreerivad endid töö-hoolekandeministeriumis.

Nõusolekut mitteavaldanud arstide, hambaarstide ja muu arstilise personaali kasutamise kulud tasuvad riigiasutused maksmapandud tasunormide piires.

§ 24. Paragrahv 8 p. p. 1 ja 2 ettenähtud arstiabi tarvitamisel maksab abitarvitaja ise arsti tasu välja ning temale tasutakse kulud arsti arve ehk arsti poolt allakirjutatud tsheki alusel sellelt ametiasutuselt ehk ettevõttelt, kelle teenistuses ta seisab, silmaspidades § 9 ettenähtud nõudeid.

§ 25. Arstirohud antakse riigiteenijatele ning tema perekonnaliikmetele tasuta neist apteekidest, millega töö-hoolekandeministerium vastavasse kokkuleppesse on astunud.

Ei ole kokkulepet tehtud, tasutakse kulud rohusedelite järele.

§ 26. Suurearvulise teenijatepersonaliga töötavad ametkonnad või väiksemad ametkonnad ühiselt võivad, kui see riigile majandusliselt kasulikum, ambulatoorilist arstimist korraldada eriliste ambulantside kaudu ehk mõnel muul teel, selleks palgalisi arste ametisse võttes või üksikute arstidega vastavaid kokkuleppeid sõlmides.

Asutuste kohta, kellel selles paragrahvis tähendatud arstimise korra elluviimiseks lähemad juhtnöörid puuduvad maksvates seadustes, seadlustes või määrustes, antakse need vastavate ministrite algatusel töö-hoolekandeministri poolt.

§ 27. Haigemajasse paigutamine sünnib ravitseva arsti korraldusel. Supelusasutustes vannidega ja sanatooriumis ravitsemine sünnib arstlike komisjonide määramisel töö-hoolekandeministri poolt antavate juhtnööride alusel.

§ 28. Ametist haiguse tõttu puudumise, väljaarvatud ravitsusasutustes viibimise vajadus, tõestatakse linna-, maakonna- ja jaoskonna- või töö-hoolekandeministeriumi ehk muude ametkondade poolt selleks eriliselt ametisse seatud või volitatud arstide kaudu.

IV. Seaduse elluviimise määrused.

§ 29. Käesoleva seaduse elluviimise pannakse töö-hoolekandeministri peale, kellel õigus on selleks määrusi ja juhtnööre välja anda.

§ 30. Käesoleva seaduse maksamahakamisega astuvad jõusse riigiteenistuse seaduse („Riigi Teataja“ nr. 149 – 1924. a. seadus nr. 97) §§ 17, 21, 22 ja 29.

Organisatsioonilisi päevaküsimusi.

Et riigi- ja omavalitsusteenijate Keskliidu sisemine struktuur kõigile riigiteenijatele veel mitte küllalt selge ja arusaadav pole, toome siin kohal, informatsiooni korras, Keskliidu konstruksiooni ja ülesannete kohta alljärgnevad andmed.

Riigi- ja omavalitsusteenijate Keskliit, tema ülesanded ja koosseis.

Keskliidu ülesanded. R. ja O. teenijate Keskliidu eesmärk on kõiki riigi- ja omavalitsusteenijaid ühendada ja nende vaimlisi ning majanduslikke huvisid ühiselt kaitsta, arendada ning tõsta. Selle eesmärgi kättesaamiseks astub Keskliit samme alluvate liitude või ühingute liikmete palgaolude parandamiseks ja ühtlustamiseks, nõuab riiklist abiandmist vanaduse, õnnetuse jne. korral, avab kooperasiive, haigemaju, sanatooriume jne., korraldab kursusi, ettelugemisi ja asutab ajakirju jne.

Keskliit, kui riigi- ja omavalitsusteenijate üleriikliste liitude või ühingute järelevalveorgan, valvab: a) et liitudega või ühingu- tega tehtud lepinguid teenijate palkamise ja lahtilaskmise alal ei rikutaks ja töötingimusi täidetak; b) et töötingimused tervishoiu seadustele ja määrustele vastaksid; c) lahendab vahakordi temale alluvate organisatsioonide ning valitsuse ja organisatsioonide vahel; d) korraldab riigi- ja omavalitsusteenijate valimisi igasugustesse asutustesse, kus nende esitus tarvilik.

Keskliidu koosseis. Keskliitu kuuluvad üleriiklised liidud ja ühingud või neile vastavad iseseisvad organisatsioonid. Keskliidu liikmed on omas tegevuses iseseisvad, töötades oma põhikirja järele, ning kuuluvad Keskliidu alla ainult üldistes huviküsimustes, nagu palkade normeerimine, töö- ja puhkeaja tingimused, tervishoid, arstiabi, pension, õiguslik seisukord jne., mis kooskõlastatakse ja kaitstakse Keskliidu poolt.

Keskliitu kuuluvad praegu, umbes 14.000 üksikliikmega, järgmised riigi- ja omavalitsusteenijate ülemaalsed liidud ja ühingud.

I. Eesti õpetajate liit. Üksikliikmeid liidul 3400; oma ajakirjad „Kasvatus“ ja „Noorusmaa“, kavatsusel „Õpetajate leht“. Liidu esimees: E. Martinson.

E. Õpet. liidu liigeteks on 18 organisatsiooni:

a) 11 maakonna õpetajate liitu, neisse kuuluva 93 ühinguga (üksikliikm. 2239).

b) 4 iseseisvat linna (Tallinna, Tartu, Narva, Pärnu) õpetajate ühingut (ü.-l. 836).

c) Hiiumaa õpetajate ühing (üksikl. 50),

d) 2 vähemusrahvusest õpetajate organisatsiooni, nimelt:

1) Vene õpetajate keskliit 5 kohaliku liiduga (üksikliikm. 250) ja 2) Rootsi õpetajate ühing (üksikliikm. 30).

II. Eesti raudteelaste Keskühing. Üksikliikmete arv 3000 ümber. Oma ajakiri „Side“ (nüüd Keskliidu üldiseks häälekandjaks tunnustatud). Keskühingu juhatuse esimees A. Janter.

Keskühingusse kuuluvad 12 raudteelaste organisatsiooni:

1. Raudteevalitsuse ja temale alluvate osakondade ja jaoskondade ametnikkude kutseühing.

2. Kontoriametnikkude kutseühing.

3. Jaamaametnikkude kutseühing.

4. Jaamateenijate kutseühing.

5. Rongiteenijate kutseühing.

6. Vedurijuhtide kutseühing,

7. Teemeistrite ja hooneteülevaatajate kutseühing,

8. Tee ja ehituste osakonna kuuteenijate ja alaliste päevatöölise kutseühing laiaroop. raudteel.

9. Samanimeline – kitsaropalisel raudteel.

10. Elektrotehnika alal teenijate kutseühing.

11. Tehniliste jõudude kutseühing.

12. Veosakonna teenijate kutseühing.

III. Ülemaaline riigi- ja omavalitsusteenijate ühing. Üksikliikmeid ühingul 3000 ümber. Kesknõukogu juhatuse esimees E. Nerep.

Ühingul on 11 osakonda, mis asuvad järgmistes linnades: Tallinnas, Tartus, Narvas, Pärnus, Rakveres, Viljandis, Valgas, Võrus, Petseris, Haapsalus ja Kuresaares.

IV. Eesti metsateenijate kutseühing. Üksikliikmeid on ühingul 2100; oma ajakiri „Eesti mets“. Keskjuhatuse esimees J. Zolk.

Kutseühingul on umbes 60 allorganisatsiooni (osakonda), mis peasjalikult metskondade territoriaal-jaotuse järele moodustatud.

V. Posti-, telegr., telefoniteenijate kutseühing. Üksikliikmeid 1300. Keskjuhatuse esimees J. Koff.

Osakonnad: Tallinnas, Tartus, Narvas, Rakveres, Võrus, Pärnus, Viljandis, Petseris,

Paides, Kuresaares, Haapsalus, Tapal ja Raplas.

Keskliitu kuuluvad organisatsioonid, milleis üksikliikmete arv ei tõuse tuhandeni:

- VI. Tolliteenijate ühing.
- VII. Ülemaaline aktsiisiteenijate ühing.
- VIII. Tartu ülikooliteenijate ühing.
- IX. Eesti vallasekretäride selts.

Keskliidu tegevuse avaldajad. Keskliidu tegevuse avaldajad on:

- a) Keskliidu saadikutekogu,
- b) Keskliidu juhatus ja
- c) Keskliidu üleriikline kongress.

Keskliidu saadikutekogu seisab koos riigi- ja omavalitsusteenijate üleriikliste liitude või ühingu kongresside poolt valitud saadikuist järgmisel määral: liidud või ühinged kuni 1000 liikmeni annavad 3 saadikut, kuni 2000 liikmeni – 5 saadikut, kuni 3000 liikmeni – 7 saadikut, kuni 4000 liikmeni – 9 saadikut ja üle 4000 liikme iga järgmise tuhande pealt + 1 saadik.

Praegune saadikutekogu koosneb 35 saadikust.

Keskliidu üleriiklised kongressid on erakorralised ja kutsutakse kokku ainult tarbe järele saadikutekogu otsusel ehk kolme üleriiklise liidu või ühingu kongressi ühisel nõudmisel.

Keskliidu juhatus valitakse saadikutekogu poolt ja koosneb vähemalt 7 liikmest. Praeguses juhatuses on 9 liiget. Juhatuses esimees: riigikogu juh. liige Jaan Piiskar, I sekretär: Aleksander Lepp.

Keskliidul on oma häälekandja, ajakiri „Side“, ilmub 2 korda kuus, mille väljaandjaks E. raudteelaste keskühing.

Ajakirja „Side“ toimetuse kolleegium on nelja liikmeline: A. Lepp (üldriigiteenijad), J. Rukki (raudteelased), J. Koff (postiteenijad) ja A. Michelson (raudt. – vast. toimetaja).

Toimetuse ja talituse aadress: Tallinna, Tehnika t. 16-c fl. – Balti keskj. Nr. 221. Vast. toimetaja fl. 201.

Keskliidu asukoht: Tallinna, Rataskaevu t. 22, (Õpetajate liidu ruumes) tel. Nr. 14–63.

Distsipliini kohta organisatsioonides.

R. ja O. teenijate Keskliidu juhatus saatis meile 8 skp. avaldamiseks järgmise kirja:

Ajakirjanduses neil päevil riigiteenijate ajutise toetuse asjus ilmunud informatsiooni puhul teatame, et riigi- ja omavalitsusteenijate keskliit, ega temasse kuuluvad kesk-

organisatsioonid ei rahaministri ega riigivanema poole selles küsimuses pööranud ei ole. Kui keegi seda teinud on (R. ja O. teen. ühingu Tallinna osakonna juh. esimees hra Kari. Toim. märkus.), siis on see sündinud ilma riigiteenijate keskorganisatsioonide volitusteta.

Küsimuse selgitamiseks sisuliselt olgu öeldud järgmist: Riigiteenijate uued palgad kavatseti maksta panna 1. aprillist s. a. Et see ei teostunud, siis makseti riigiteenijatele kaks korda ajutist toetust ühe kuupalga suuruses. Seda toetust on riigiteenijad õigustatud saama iga kolme kuu tagant, sest rahaministri seletuse järele võrdub see ajutine toetus kolme kuu uute ja praeguste palkade vaherahale.

Keskliit on ajutisi lisatasusid alati pidanud hädaabinõuks, missugune seisukoht ka vabariigi valitsuse ja riigikogu poolt on tunnustatud, ja on järjekindlalt palunud, et uued palganormid võimalikult pea maksta pandaks. Selle seisukoha on õigeaks tunnistanud ka hiljutine riigi- ja omavalitsusteenijate 4. üldkongress, kus oli esitatud üle 13.000 organiseeritud riigiteenija, nõudes uute, keskliidu ettepanekute kohaselt parandatud, palkade maksmapanekut s. a. 1. novembrist ja tunnustades senised lisatasud, mis mitte uute palkade arvel pole antud, teatud soodustuseks suuremapalgalistele teistega võrreldes.

Et aga uued palgad 1. novembriks maksta pole hakanud, peaks vabariigi valitsus, arvestades Keskliidu eeltoodud seisukohtadega ja tehtud ettepanekutega, selle eest ise hoolitsema, et lubatud ajutised lisatasud uute palkade arvel õigel ajal välja makstaks ilma erilist meeletuletust ootamata, mispärast sarnased esinemised, nagu eelpooltähendatud, pealegi ilma tarvilikkude volitusteta, kujunevad ainult kõmutegemiseks palgaküsimuse ümber.

Täienduseks lisame juure, et toimetuse andmetel riigi- ja omavalitsusteenijate ühingu Tallinna osakonna juhatus liikme hra Kari „soe jutuaajamine“ hra rahaministriga ja riigivanemaga on sündinud nimetatud härra isiklikul algatusel. Mingisugust volitust esinemiseks temale selles asjus pole annud ei R. ja O. teen. ühingu keskjuhatus ega ka Tallinna osakonna juhatus, kellele, muuseas, ka hra Kari poolt v. valitsusele esitatud „märgukirja“ sisu teadmata.

Ühenduses käesoleva juhtumisega on toimetuse poole pööranud mõned Keskliitu kuuluvad ülemaalsed ühinged (raudtee,

post), paludes veel kord teatavaks teha organiseeritud riigi- ja omavalitsusteenijaskonnale 30. III. s. a. Keskliidu saadikutekogus vastuvõetud otsust Keskliitu kuuluvate organisatsioonide poolt üldhuvide kaitsmisel ettevõetavate aktsioonide korra äramääramise kohta.

Täidame nende soovi.

Riigi- ja omavalitsusteenijate Keskliidu saadikutekogus 30. märtsil 1926 a. vastuvõetud resolutsioon Keskliitu kuuluvate organisatsioonide poolt üldhuvide kaitsmisel ettevõetavate aktsioonide korra äramääramise kohta.

Kuna riigi- ja omavalitsusteenijate üldhuvid, nagu palgamäärad ja nende korraldus, tööaja üldpikkus, õiguslik seisukord, tervishoid ja arstiabi, pension jne. kooskõlastatakse ning kaitsakse Riigi- ja Omavalitsusteenijate Keskliidu poolt, otsustab Keskliidu saadikutekogu selleks, et Keskliidul võimaldada neid kohustusi täita, riigi- ning omavalitsusteenijaskonna üldhuvide kaits-

mist juhtida ning selle töö tagajärgede eest vastutada, maksma panna järgmine üldhuvide kaitsmisel ettevõetavate aktsioonide kord:

1) Kõik Keskliitu kuuluvate riigi- ja omavalitsusteenijate ülemaaliste ühingute ning liitude ja nende algorganisatsioonide (kohalikkude ühingute ja osakondade) ettepanekud ja sooviavaldused esitatakse üldistes huviküsimustes vastavate kutseorganisatsioonide keskjuhatuse kaudu ühes keskjuhatuse arvamiste ja seisukohtadega Keskliidule, kes neile annab tarviliku käigu. Keskliitu kuuluvad organisatsioonid ei esine valitsusasutustes üldistes küsimustes mõõdamines Keskliidust.

2) Riigi- ja omavalitsusteenijaskonna üldhuvide kaitsmise sihis ettevõetavad avalikud aktsioonid, — nagu delegatsioonide saatmine vabariigi keskasutustesse, protestikoosolekute korraldamine, — teostatakse Keskliidu juhatuse teadmisel ja nõusolekul, või erakorralistel kiiretel juhtumistel kutseorganisatsioonide keskjuhatuste vastutusel.

Mõnda Prantsusmaast.

Pariis... kui paljuid meelitad sa, kui paljud igatsevad sinu lõbude järgi, kui palju oled sa tähelepanu ja huvi äratanud. Ja sa väärid, et sust räägitaks, et sind kirjeldataks. Võrreldes sind mõõdunud, ennesõjaaegsete, aegade, näib, et kurbuse hall loor ka sinu kohal heljub. Must ingel oma karmi tiibadega on ka sind haavavalt puudutanud. Need haavad ei parane, nad jäävad, võib olla, veel kauaks, kui mitte igaveseks. Su toredad Champes Elyseés (Elyse väljad), milliseid ümbritsevad kallid, nägusad ehitused, on oma pinnal aset andnud lihtsale, kuid kaunile monumentidele — Tundmata Sõdurite Haud igavese tulega sümbooliks, et ialgi ei kustuks armastus ja austus teie, tundmatute kangelaste, vastu. Päid paljastates ja nagu nõiduslikust jõust sunnitud peatuvad hetkeks mõõdaminejad selle vaikse rahukodu läheduses. Näib nagu palvetaks nad tasa, kuulmata. Kurbuseni tõsine on siin nii rõõmstärav prantslane.

Meie, kes Prantsusmaad ainult pealiskaudsete andmete põhjal tunneme, oleme arvamisel, et prantslased, iseäranis aga prantslannad, kergemeelne ja lõbude järgi jänunev rahvas on. See arvamine on ekslik.

Töös ja abielutruuduses seisavad prantslannad teistest Euroopa naistest kõrgemal. Abielus on ta truu ja armastusväärne eluseltsiline oma mehele ja lastele hea, ennastohverdaval hoolitsev ema.

Inflatsioon on suuremaks päevaküsimuseks. Kuid sest raskusest saab Prantsusmaa jagu. Siin ei või korduda Austrias ja Saksamaal ettetulnud nähtused. 1922 a. algul naersid sakslased endid poolhaigeks, nähes ühele nende kongressile Viinist tulnud kolleegasid käsikohvritega täis paberraha. Ei tahtud uskuda sarnast narrust ja raputatati päid kuni sooned üles tursusid. Aasta hiljem oli naeru ja pearaputamist veel rohkem, kuid seekord teisel. Sama saatus tabas sakslasi.

Kui võrrelda Saksa ja Prantsusmaa kaupade hindasid, siis peab tähendama, et Prantsusmaa müüb oma saadusi ühe kolmandiku võrra ehk veelgi odavamalt kui Saksamaa. Kuid kuidas ka ei ole, seletab Pariisi avalik indeks, et 1914. aastast kuni 1926. a. juunikuuni on elu 522% ehk 5½ korda kallimaks muutunud. Võrdleme seda kallidustõusu palgaoludega. Kuivõrd on palkasid vastavalt kallinemisele tõstetud? Töölise keskmine teenistus enne sõda oli

8,10 franki päevas; järelikult peaks ta täna $(8,10 \times 5^{1/2}) = 44,55$ franki päevas saama. On tööalased, kus täna sarnast, ennesõja-aegset, tasu makstakse. Suurem osa töölisi teenib aga 24 kuni 32 franki päevas. Seega oleks palgatõus märksa madalam kallidustõusust. Kuid vaatamata sellele tõendavad prantslased-töölised, et nad praegu ennesõjaaegsetest mitte halvemates olukordades ei ela, vaid koguni vastupidi, äraelamine olla nüüd lahedam. Esiteks võimaldada tükitöö juureteenistust alpalgale, peale selle olla perekonnaabirahad suureks toeks. Ka olukorrad on muutunud. Nüüd võtavad leivateenimisest ka naised ja lapsed osa. Edu tõttu ärialal ja tööstuses on töölised järjekindlalt kindla tööga varustatud. Lõpuks kulutatakse nüüd palju vähem alkoholi peale, asjaolu, milline kaheksatunnilisele tööpäevale tänu võlgneb. Töölised saavad nüüd tund, kaks, isegi kolm varem koju, ja seda vaba aega tarvitatakse kodu mugavamaks muutmiseks, mis heakäekäiku omakorda kõvendab ja kindlustab.

Kui Saksamaal ametiühisuste keskaspaika külastada, torkab esmalt silma suur mitmekordne ehitus, paljude tubadega, kus lugemata arv palgalisi tööjõude ametis. Kes sarnast Prantsusmaal näha ootab, saab suure peettumuse osaliseks. Ühes keskmise suurusega elumajas asub ametiühisuste liidu juhatus ja pea kõikide ühingute juhatused. Ei pea unustatama, et peale vana ametiühisuste liidu (Confédération Générale du Travail) veel üks kommunistlik liit olemas on. See jaotus kommunistlikkudeks ja ütleme sotsialistlikkudeks kutseühisusteks tuleb nähtavale pea igas kutsealas. Mõlemad voolud on kumbki otsast kuni lõpuni täiesti iseseisev organisatsiooni aparaat. Kuid ka mõlemad organisatsioonid ühte arvates, oleks Saksamaa ametiühisustegelase vaatekohast professionaalne liikumine Prantsusmaal võrdlemisi nõrk ja ta tegevuspiirkond kaunis kitsas. Seda näitab juhatuste ametnikkude arv. Kolmest, neljast, viiest ametnikust jätkub liidu asjaajamiseks, kelle tegevus üle kogu maa ulatub.

Ka raudteorganisatsioon on kaheks jagunenud, sotsialistlik liit (Fédération Nationale des Travailleurs des Chemins de Fer) koosneb 12 ühingust, missugused omakorda 12 suure raudteeliini rajoonigruppidest moodustatud. Liikmemaksu määramisel talitavad rajoonigrupid oma äranägemise järgi; kuid liikmemaks ei tohi alla 3 franki kuus liikme pealt olla. Rajoonigrupp maksab iga kuu 1,10 franki liikme pealt liidu peakassasse ametnikkude palkade, asjaajamise j. t. kulude katteks. Tähendatud summast arvatakse veel iga liikme kohta 7 centimi vaestelaste-fondi heaks.

Alamaastmelise raudteeteenija palk on 5000 franki aastas, pluss 25% kalliduslisatasu. Suur tähtsus on perekonnaabirahal. Paljudes era-tööstusalades on perekonnaabirahade maksmine sunduslik ja seda maksetakse kassadest, missuguseid ettevõtjad üksi üleval peavad. Iga raudteelane on kohustatud saama vähemalt 15 päeva puhkust aastas. Puhkusajal kestab palk edasi.

Nagu teada sai sõda Prantsusmaal hirmsa hävitustööga korda. Kuid maaga tasandatud külade, purustatud linnade asemele kerkivad uued, puhtad ja nägusad. See uuesti ülesehitamine on nõudnud kolossaalseid summe, suuri jõupingutusi, kuid ohver ei ole olnud asjata — prantslased võivad rõõmsad ja uhked olla tehtud töö üle.

Mis meile uskumata ja võõras, kuid siiski tõsiasi — Prantsusmaa ei suuda rahuldada nõudmisi tööjõu järele. Mitte töö, vaid tööliste puudus. 1921. a. alates on teistest riiktest Prantsusmaale rännanud üle 3.000.000 tööliste, kes kõikidel aladel tegutsevad, mäe-kaevanduses, põllutööl, tekstiiltööstuses, ehitustööl. Ühesugustel palgatingimistel, üheõiguslised töötavad kõrvuti prantslane, poolakas, egiptlane, türklane, belglane, tsheh, itaallane, marokaanlane. Ses kirjus keelte ja värvi segus ei puudu ka eestlane ja meie lähemate naaberrahvaste pojad. Kõiki neid on saatus paisanud kodumaalt kaugele. Oma rahvale ja riigile jääb suurem osa neist kaduma.

Euroopa haige valuuta.

(„Deutsche Post“ Nr. 35.)

Teatavasti on kahjurõõm inimese südames sügavale juurdunud. Ja seepärast on ka nii inimlik, kui meie seesmise rahuldustundega frangi langust jälgime. Muidugi ei

ole see kuigi hea mõllemisviis, kuid ka Prantsusmaal ei ole õigust kaastundmuse peale. Siia maani oleks kõik väga ilus ja võrdseks muutunud õiglus suurepärane.

Kuid kahjuks peitub asjas niinimetud konks. Kaks naaberriiki, Saksa- ja Prantsusmaa, on majanduslistest roobastest välja jooksnud. Saksamaal „dumping“, lämbumine kaupade rohkusest, Prantsusmaal – väljamüük. Need kaks nähtust on tähendatud riikidele pea üheraskused, ehkki Prantsusmaa olukord, Saksa inflatsiooniga võrreldes, sootuks teistsugune on. Raha väärtuse langus Saksamaal oli midagi kuulmatut, midagi uut. Nõutult vaatlesid alguses seda näidendit naaberriigid, et pärast suurematest kasuvõimalustest ootamata kinni haarata. Et see ka nende maade rahaväärtusele kahjulik võiks olla, selle peale nad ei mõelnud. Need Euroopa valuuta nägematud niidid on meile aga nii kohutavaks saanud. Sellele vaatamata leidub aga ka meie hulgas õllelaua kangelasi, kes kaineid ärimehelikke mõisteid eapatriootilisteks loevad. Kahjuks ei kannu aga see kiht ei Saksa riigi ametnikkude, ei ka Saksa riigi äri meeste koorimat ja muresid. Tööstusel võib ainult üks kuri hädaoht olla – tööpuudus.

Kõik on tingitud tööst – leib, perekonnaõnn, riiklik iseseisvus ja rahva alalhoid. Saksamaa vajab ilmaturgu. Seda ei tarvitse mitte nii mõista, nagu ootaks ta ilmaturult suuri tulusid. Ei, see on ainult raudne sundtööstussaadusi kahjudeta edasi müüa. Tänapäev on suureks eduks, kui ettevõtte täiel määral töötades kahju ei kannata. Sellest võib järeldada, kui äärmiselt kainelt äri mees tänapäev mõtlema ja tegutsema peab.

Liig hilja sai järjest kasvav töötaolijate arv tähelepanu osaliseks. Ka siin peitub valuutaküsimus, sest tööpuudust ei põe Saksamaa ükski. Iseäranis ägab selle all muude hulgas ka Holland, riik, missugune ainult kaubandusest elab ja missugune ilmasõjast osa ei võtnud. Kaubandus ja majandus on seal praegu halatsemisväärt seisukorras. Saksamaa nimekamad ekspordifirmad, enne sõda Hollandiga ja Hollandi kaudu suurejooneliselt äri ajades, ei saa praegu seal isegi mõne guldna eest kaupa müüa. Holland ostab käesoleval silmapilgul muidugi Prantsusmaalt. Kuid see ei paranda sisetist korda, vastuoksa: fabrikatsiooni pankrott kasvab järjest; Hollandi tööstur suleb oma vabrikud, ta ei saa konkureerida, ja ta tööline on tänavale paisatud, nagu meilgi.

Venemaa olukordadesse on raske pilku heita. Juba tsaaririigina kalkestas Venemaa kauplemise Läänega, kuid nõukogudega ei ole üldse miskit äri teha. Kui ikka jälle riigitellimistest jutt on, siis võib see heal juh-

tumisel alles aastate pärast tõsiasjaks saada, praegu ei ole seal aga midagi reaalselt oodata. Pealegi on tingimised nii äärmiselt rõhuvad ja Vene seisukord nii tume, et siin igatahes suure riisikoga tegemist on. Kindluset ja tumedast äriajamisest ei ole meie tööstus huvitatud, selleks on ta kandejõud liig nõrk.

Meie teine idanaaber – Poola – põeb samuti rahalist segadust. Kuigi Poola meie kaupade üks suurematest tarvitajatest, on läbimüük siiski väike. Euroopa on praegu ametis kviitungite vastuvõtmisega ilmasõja eest. Lõputulemusena ei leidu ühtki võitjat, kõik on võidetud. Seepärast on praegu kõik mõtted sõjast mõistlikule töötamiskavale kihvtiks. Suurvõimud suure sõjaväega ja haige valuutaga ei imponeeri tänapäev ühelegi inimesele. Meie arvustasime mahategevalt Inglise rahakotipoliitikat ja nägime taas põlgustäratavat võrtsipoeniku vaimu. Inglismaa ohverdas ilmasõjale oma vaated ja mõtted – ja tagajärg? Ta kaotas asumaades oma prestiihi ja tema valuuta langes esimeselt kohalt teisele. See oli paha arvestamise viga. Parem äri mees oli Ameerika. Suure sõja aegul oli esiplaanil äriajamine ja siis alles, majandusliku edu tagajärjena, mõnususte nautimine. Kui pea kõik turud ameeriklaste käes olid, siis võeti ka sõda kui lõpuäri kaasa. Kui nüüd Euroopa tahab kindlale seisukohale asuda, peab ta oma valuutat nii kindlustama, et suured kõikumised võimatud oleks. Ainult sellele põhialusele tugenedes on võimalik äri line läbikäik. Suure hulga töötatöölistega ei või Saksamaa kaua püsida, isegi siis mitte, kui hädatõid tarvilisel määral muretsetakse. Ainukene väljapääsu tee ummikust on töö, kasu tuleb alles teises järjekorras. See tee täielikule töövõimalusele on aga teiste maade langeva ehk madala valuutaga ummistatud. Saksamaa võib alles siis ilmaturul võistleva hakata, kui valuutanõrgad maad oma raha kindlustanud on. Ja tol silmapilgul näitab Saksa tööstus, kuivõrd ta elujuline on. See tööjõulikkus ei seisa mitte ükski kaupade rohkuses, vaid ta näitub ka kauba hindades ja headuses. Saksamaa ei tohi unustada, et ilmaturg temalt kvaliteedi poolest kõige paremat kaupa ootab, missugust ka siis ostetakse, kui ta hind teistest vähe kõrgem. Kahjuks kuhjati aga inflatsiooni päevil ilmaturg Saksa rämpsuuga nii üle, et meie endise usalduse kättesaamiseks võitlusesse astuma peame. Väljas on kõik kaotsi läinud, teised kõr-

gesti arenenud tööstusriigid, iseäranis Ameerika, on suutnud endid maksuma panna; teised rahvad on tööstuslikult iseseisvaks saanud. Maailmaturu tagasivõitmine osutub nüüd palju raskemaks kui selle laiendamine saja aasta eest.

Kõik kõlavad ja ilusad sõnad selle eelseisva töö kohta muutuvad tolmuks — meie taga seisab 20 miljonit inimest, kes ähvardavad meie rahvale kaduma minna. Meie taga seisab häda ja raudne peab, mis meid sunnib seda „dumping“ enesest maha raputama. Rahvas, kes töötab, on terve, kes

aga pidutseb — haige. Kõik riigilepingud on paberiribad; üksik riik on rahvaste ja riikide liidus sama kindel, kui kindel on tema töö. Töö on riigi ja rahva jõu mõõtja. Mitte ükski sõjavägi ja -laevastik ei kaitse rahvaid, veel enam aga suitsupilveid tekitavad tehaste torud ja korstnad. Võtame heikeys oma rahva pearaamatu — mis näeme ta esimesel debet-leheküljel? Vana ärimees kirjutas sinna heameelega isaisade traditsiooni järgi: „Jumala abiga“; 1926. a. ärimees täiendab seda järgmise paari sõnaga: „Anna meile tööd“.

Mitmesugused teated.

Raudtee all.

Raudteelaste Keskühingu edasikaebus siseministri otsuse peale riigikohtus harutusest kõrvaldatud.

6. novembril kuulutas riigikohus raudteelaste Keskühingu kaebusele siseministri otsuse peale (I. T. F. liikmeks liitumise küsimuses) oma otsuse, mille põhjal raudteelaste Keskühingu kaebus harutamise kõrvaldatuks loeti põhjusel, et kaebaja volinikul tarvilised volitused puudusid. Milles asi õieti seisab, ei ole meil korda läinud veel lähemalt teada saada. Raudteelaste Keskühingu volinikul, Tartu advokaat Jents'il, oli volitus Keskühingu juhatusel poolt välja antud. Keskühingu juhatus kongressi poolt antud volituste põhjal (1925 a.) oli õigustatud ometegi igasuguseid kohtuasju ajama ja tarbekorral ka oma volitusi edasi volitama. Loodetavasti järgneb raudteelaste Keskühingu poolt eelfahendatud kohtuotsuse kätesaamisel lähemal ajal I. T. F.-le vastav ettekanne, kuna Eesti raudteelased sellega oma õigused kaotasid I. T. F. liikmeks olla; saab näha, mis järeldusi saab tegema siis I. T. F. Igatahes on kindel, et küsimus ka veel Rahvasteliitu pääseb, sest andis Oudegeest, kui I. C. B. sekretär, meie raudteelastele hiljutisel Tallinnas viibimisel kindla lootuse, et Rahvusvaheline Transpordite Liit saab Eesti raudteelaste õiguste eest kõige energilisemalt samme astuma. Hollandlane Oudegeest on I. C. B. poolt valitud Rahvasteliitu.

Korratud Tallinna küttelaos.

8. novembril saatis raudteelaste Keskühing riigiraudteede peadirektorile märgukirja, milles tähelepanu juhi, et Tallinna küttelaost teenijatele väljaantavad küttepuud alaväärtuslikud on ja nende hind võrdlemisi turuhindadega liig kõrge osutub. Kirjas juhi tähelepanu ka selle peale, et puude väljaandmisel täielik korratud valitseb, süllaad küllalt mõõdukad pole ja puusaajatel kaua aega „sabas“ tuleb seista. Peadirektor omalt poolt on lubanud pahede kõrvaldamiseks tarvilikke samme astuda õige kiires korras.

Teedeministeriumi kaustades rahulikku und puhkamas

on raudteelaste Keskühingu märgukiri, milles nõuti raudteelaste korterite hindade ühflustamist vastavalt üleliinilise korterikomisjoni otsusele 17. detsembrist 1924 a., milline otsus heakskiitmist leidis ka raudteelaste II üleriiklikul kongressil.

Vaatamata, et praegune teedeminister lubaduse andis asjale uut käiku anda, ei ole raudteelaste Keskühing oma märgukirjas avaldatud nõudele ikkagi veel tagajärgi saavutanud, kuigi sest hulk aega möödunud. Nüüd on Keskühingul kava sus pöörduda riigikogu rühmade poole, et need puudutatud küsimuse omakorda üles võtaks.

Raudteelaste väljarändamine Austraaliasse.

Raudteelaste hulgast on Austraaliasse väljarännanud seniste teadete järele Tallinnast juba 5 inimest. Märtsis kavatsesid välja sõita 7—8 isikut. Väljarändamist takistab rahapuudus; muidu kujuneks väljarändamine raudteelaste peres õige suurejooneliseks. Austraaliast on sinnajõudnutelt kirje saadud, mis tõendavad, et kõik väljarändajad endid õnnelikkudena tunnevad.

Postiteenistuse all.

Mis arvab postipeavalitsuse ülem kutsetühisusest? (Riigikogu rahaasjanduse alamkomisjonis avaldatud mõtete puhul).

Kui praegune posti peavalitsuse ülem 2—3 aasta eest postiametkonna juhtimisele asus, siis võis konstateerida, et uuel juhil tahtmist ja energiat ei puudu oma ülesannetest arusaamises ja nende teostamises. Ilmusid tööle mõned põhjapanevad korraidused ja seati üles uued põhimõtted edaspidise töötamise suunas. Üks neist põhimõtetest oli administratsiooni ja teenijate koostöö. Teenijaskonna esitus omas võimaluse kaasa rääkida mõne olulisema küsimuse otsustamises. See oli samm evolutsiooni poole, mis aga mõnede kõrgemate endise Vene korruga harjunud ametnikkude üleolevale enesetundele rabava hoo

andis. Nool põhjusil võitis uus peavalitsuse ülem omale teenijaskonnas lugupidamise ja teenijaskonna esituse poolehoidu.

Seda üllatavam on aga nüüd märkida mõningaid fakte, mis usku posti peavalitsuse ülema heade kavatsuste jätkamise sisse kõigutada tahab

Nii leiame „Side’s“ nr. 11 riigi- ja omaval. teenijate k. a. ülemaalse üldkongressi protokollis rkl. Veileri kõne kokkuvõtte. Posti peavalitsuse ülem iseloomustanud oma seisukoha kutseühisuse suhtes riigikogu rahaasjanduse alamkomisjoni koosolekul järgmise tähendusega: „Teenijaskonna esitusega ei tuleks arvestada, kuna viimane oma kutseühisustega tihtipeale seesuguseid asju õien-dab, mis tema kompetentsi ei kuulu. Nii nõudnud kutseühisuse tegelased ka niisuguste ametnikkude vähendamist koosseisust, kes teenijatelt lööd nõuavad. Komisjonis on sarnaste põhjendamata väidete peale imestust avaldatud, kuna enamal osal komisjoni liikmeil teadmine olnud, et organisatsioonidel mingisuguseid pahatahtlisi kalduvusi pole.“ Nii leidnud posti peaval. ülem järelikult, et teenijaskonna esitus komisjonilt kõrvaldada tuleks.

Mäletan, kuidas mõned vanemad kutseühisuse tegelased arusaamatuses pead vangutasid, kui ajalehtedes seda teenijaskonna esituse mahasalgamise fakti fikseerisid. Kõnne on aga niivõrd põhimõttelik ja teenijaskonnas sedavõrd tähelepanu äratanud, et sellest vaikes mõõda ei pääse. Kõnne, millest on tekkinud sarnane olukord. Kas teenijaskonna esitus on tõesti mõne eksisammu teinud, või on peavalitsuse ülem oma senistele vaadetele pankroti tunnistanud? On ka teisi oletusi. Igatahes tuleks teenijaskonna esitusel oma vahetõrge revideerimisele võtta, et mitte soovimata järeldusi välja kutsuda.

Et peavalitsuse ülem teenijaskonna esitusega arvestada pole tahtnud, selleks võib näiteks tuua kas või üldiselt tuntud Pulliaadat. Mees ei teinud vahet hea-ega kurjatundmise puu vahel. Vili oli magus ja mait-ses hästi. Sellepärast noppis ta sellest aastate kestel, ilma et oma seedimist oleks rikkunud. Kui lõpuks aga nurin vaka alt valla pääseb ja teenijaskonna esi-tused nii pealinnas kui provintsis isegi teenijate üld-koosolekul sõna võtavad ja otsusele jõuavad, et nii ikka edasi minna ei või, et postiametkonna autori-teet, millele tunduv hoop antud, allamäge veeremas on, siis leitakse Pulli käigud ja asjad seaduspärased, tema „olengud“ aga provintsirahvale vist nii „õpetli-kud“ olevat, et mehele märkustki ei tehta. Asjale pandavat varsti kroongi pähe.

Samuti juhuslik on teenijatele kõrgenduse andmise kord. Tõotati välja selleks küll sellekohased mää-rused, nendest aga kinni ei peeta. Paljude ametnik-kuude ja asutuste ülemate kõrgendamine on sündinud ilma hindamiskomisjoni teadmisseta ja nõusolekuta. Viimasel ajal on selles siiski paremust märgata olnud.

Missuguse lähe all kujuneb edaspidine koostöö ja vastastikused vahekorrad? Lugeja nr. 1991.

Postikontorite sulgemise puhul.

Viimasel ajal riigiteenijate vähendamise küsimu-sega on päevakorrale kerkinud vähemate postikonto-rite agentuurideks ümbernimetamise kavatsus. Posti peavalitsusel olla kavatsus sulgeda 13 postikontorit. Välja minnes riiklisest seisukohast, kulude kokkuboid-mise mõttes, tuleks postiteenijate arvu vähendada, kuid seda peaks nii läbi viidama, et vähendamise läbi post kodanikule kätesaadavaks jääks, ja seda saab ikkagi ainult siis, kui on olemas tihedam konto-rite võrk. Agentuur ei suuda kaugeltki kodaniku nõudeid huvide kohaselt rahuldada esiteks juba sel-lepärast, et agentuur kõiki tarvilikke operatsioone ei toimetata, teiseks on post agentuuri juhatajale otseko-hestes ülesannete kõrval ikkagi kõrvaline tööala ja selle peale ei panda suur rõhku, mille tagajärjel korratu-sed ilmsiks tulevad. Suurem hulk praegusest agen-tuuridest ei paku posti alal kaugeltki seda, mida nen-delt loodeti ja mis kodaniku huvides tarvilik oleks. Mõned kontorid on oma agentuuridega sealse teo-ratuse pärast päris hädas. Isegi postidokumente ei saa revideerimiseks muidu kätte kui kontoriamef-nik peab kohapeale sõitma, dokumendid korda seadma ja kaasa võtma. Kui keegi agentuuride tegevust tahab hinnata revideerimise aktide järgi, siis ei saa nende põhjal tõelist pilti, kuna posti peavalitsuse poolt agentuuride revideerijaile ringkirjaga mõista anti, et revideerimise akt ei ole mitte väärnähtuste register; selle asemel, et neid üles lugeda, tuleks agentuuri ju-hatajale kaasa aidata neid kõrvaldada. Väga õige, kuid ometi on see võimata, kui agetuuri juhataja ise agentuuri tegevuse peale passiivselt vaatab. Korralik-kust nõuda — sellel pole tagajärgi. Saadav vähene tasu korralikkusele ei virguta. Rohkem tasu enda — see ei oleks vähese tegevuse eest sugugi õiglane. Põhimõttega kontorite asemel agentuure asutada — ei või kodaniku seisukohalt leppida. Võtame näiteks Kõrgu agentuuri. — Ennem kui seal kontor oli, olgugi et ühe teenijaga, sai telefoniühendus alati, aga nüüd kella 15–18 ja 20–8; olgu sul kas või surma häda, Kõrgut kätte ei saa. Kontorite sulgemise abil teenijate arvu vähendamine ei ole otstarbekohane. Siin tuleks teisi teid leida. On ju mitmed kontorid, kus ümber-korraldustega võiks tööd vähendada, ja siis saaks ka teenijate arvu kärpida. Näiteks Rakke 3 kl. kontor. Teenijaid 3 ametnikku, 3 posteljoni ja 1 õpilane, kuna kontori tegevus vast vähem kui mõnes 4 kl. kontoris, kus 4 teenijaga läbi saab. Millega on õigusta-tud Rakke teenijate rohkus? Kas läbinevate telefoni kõ-nede ja läbinevate postipakkide rohkusega. Kui vaadelda läbinevaid telefoni kõnesid, siis on need enamasti Jõgeva ja selle ümbruskonna asutuste kõned Tapa, Rakvere ja Tallinnaga. Otsekohe ühenduse loomi-sega Jõgeva — Rakke asemel Jõgeva — Tapaga kaoks Rakke kõnede rohkus ja see kergendaks paljude asutuste

urem linna kontor postile luna istpaela saadefisena naisterahva kuna mõned asutused niisuguste sest keelduvad. Niisugusi aru iseäranis telefoni alal. Miks ei — Amefnik koha peal, iseärapudes paberitesse, ägab tööroh-dast punktiist kuidagi üle saada teiste ees ei pruugi arusaamise akrofi tunnistust anda. Operat- kergendamiseks ja ühtluse loo- võitav, kui need käsiraamatud li- kuna see töö kõikide operatsioo- nist nõuab, siis oleks ehk soovi- töörohkuse poolest suuremate asaaifamist, kas või ühise koos- aks, sest nendele on kõik puu- korra juures esile tulnud ja tamist nõuaksid, kõigeparemini siis käsiraamatud ja juhtnõõrid täielikumad, nii et neid ei tuleks arandama hakata. Elge.

Peavalitsuse üldteenistuse alalt.

Minister Peterson,

„Kõrglasest“ minevases „Side“ n-ris on nüüd omefigi sunnitud Eestist lahkuma, kuna temale seminister on keeldunud peatus- ta on siis „Estonia“ pekon pida- tud seltskonnale kapituleerima.

riikes nõuavad määrused töö- 20% ja ametnikkude ja teenijate ra. Et tööstuslikul keskkomiteel seltsi juhatuses, võib arvata, mil- need reaktsionäärsed liikmed teate küsimuste kohta, milliseid a otsustada tuleb.

Rincentunnelis (Shveltsis).

kuupäeval langesid gaasikihvti- unnelis 9 raudteelast. Mainitud t. pikk ja ehitati 1904–1906 a. se juures oli väljavoolav gaas kenduseks ja takistuseks. Teda jälle tuli teda nähtavale. Tee- taiguste all. Vastumeelt ja rõhu- kohustefaitmisele selles hädaoh- valt juhtiti vastavate asutuste tähe- ohtlikkusele. Oli juhuseid, kus

kõnede saamist Tallinnaga, kuna ühenduse ümber- korraldamine Rakke ja selle ümbruskonna asutuste kõnede saamist Tallinnaga sugugi ei halva, sest ühen- duste kaudu üle Paide ja Rakvere võib väga hästi kõnesoovijaid rahuldada. Niisama võib läbimineva postli vahetamist ümber korralda, nii et asutused seda olsekohe postvagunitega teeks Rakke vahetallitusel. Mõnesuguste ümberkorraldamistega asutustes saaks ametnikkude arvu vähendamist läbi viia ilma, et oleks arvis kontoreid sulgema hakata. Elge.

Posti käsiraamatute ilmunisel.

Hiljuti seisib ajalehtedes, et posti peavalitsusel on kavatsus välja anda postiseaduste ja juhtnõõride käsi- raamatuid. Nende järele tuntakse postiasutustes suurt puudust. Operatsioonide toimetamine sünnib Vene postimäärustiku ja posti peavalitsuse ringkirjaliste juhtnõõride ja korralduste kohaselt. Viimaseid on antud Eesti ajal lugemata hulk. Paljud neist on puu- dulikult kokku seatud, nii et neid tagantjärei täien- dada ja selgitada tuleb. Mõned nendest jäävadki arusaamatuks, näiteks k. a. sügisel nõuti peavalitsuse poolt teateid kaugekõnede arvu kohta eraldi igal ma- gistraal – juhel. Andmete tabeli jootuse järgi „läinud“ ja „tulnud“ tekkis kaksikarvamine, kas lugeda ka asu- tuses läbiminevate kõnedena registreeritavad kõned ühel juhel tulnud ja teisel läinud kõneks või neid hoopis ära jätta ja andmed esitada ainult asutuse oma tulnud ja läinud kõnede kohta. Omavahelistel läbirääkimistel lepitati kokku, ja läbiminevaid kõnesi arvesse ei võetud. Kas peavalitsus soovitavad and- med sai, ei tea.

Puudulikkude juhtnõõride pärast puudub ühtlus operatsioonide alal.

Näiteks võtab su- kaubaproovide all r- pesu, kindaid j. n. e., saadefiste vastuvõtm- saamatust on palju ole neid selgitatud? nis maa asuiustes, ur- kuse all, katsub tume- rahulolles enesega, ei mõttes ennesele par- sioonide toimetamise miseks oleks väga so- gemal ajal ilmuks. n- nide põhjalikku tund- fav, kui peavalitsus asutuste ülemaate ka- oleku näol, ära kasut- dused, mis praeguse- küsimused, mis selg- teada. Saaksid ehk sedavõrd paremad ja kohe täiendama ja pa-

Riigi ja omav

Pekon

kellest, kui „päevakar- pikem kirjeldus oli omalt kohalt ja üldse kui väljamaalasele si- luba andmast. Selleg- nud end organiseer-

Välismailt.

I. T. F-i pere kasvab.

I. T. F. teadaande järgi II X.26. Nr. 20 on I. T. F-ga liitunud Poola jõusõidukite juhtide organisatsioon 1837 liikmega.

Peale selle avaldasid soovi I. T. F-iga liituda Briti- India ja Bengali meremeeste ühingud. Liikmete arv 20.000.

Mida nõuab reaktsionäärne element Belgia raud- teeseltsi juhatuselt. (I T. F.)

Vaevalt sai moodustatud Belgia raudteede uuesti asutatud natsionaalse seltsi juhatus, kui reaktsionäärne element ennast ta tegevusse segama hakkas. Töös- tuslik keskkomitee, Belgia töösturite natsionaalne orga- nisatsioon, töötas välja täpsed määrused, mis seltsi juhatus ja teenijaskonna vahekorid käsitavad ja mis- sugustega seltsi juhatusel oma tegevuses arvestada tuleks. Eestikätt juhib komitee tähelepanu 8-tunnilise tööpäeva maksvusele. Koosseisude koondamise ees-

kuju! teistes Euroopa- liste va landamist 32- vähendamist 22% võ- esitajaid ka raudtee s- lise seisukoha võtava- teenijaskonda puutu- juhatusel lahendada j-

Kohutav õnnetus

Möödunud kuu 4. tuse ohvriks Rickent- tunnel on 8603 mee- Juba tunneli ehitami- töödele suureks ras- põlefaati, kuid ikka ja- nijaskond kannatas h- vas meeolus asuti l- likus paigas. Korduv- lepanu tunneli häda-

teenijaskonnast üksikud, tunnelist läb'sõidul, minestusse langesid. Aset leidis isegi surmajuhus gaasikihvliituse tõttu. Mõni aeg tagasi jäi reisijaterong tunnelis tekkinud paksu suitsu tõttu seisma. Rongis viibis üle 400 reisija, nendesi üle poole lapsed. Kuid seekord pääsesid reisijad ja teenijaskond surmasuust. Jällegi kuuldusid hoiatused ja manitsused, kuid asjalikke parandusi ei tehtud. Puudusid kõige tarvilisemad hädaabinõud, nagu gaasimaskid, hädasignaalid, enam-vähem korrapärane ventilatsioon jne.

Käesoleva katastroofi tekkimise põhjused pole täpselt selged, sest kõigi asjaosaliste suud on surm igaveseks sulenud. Nagu juurdlus näitab on rong (kaubarong, mis 20-nest vagunist koosnes) tunnelis peatuma jäänud. Vedurijuht leiti surnuna ühest kaubavagunist; üks konduktoritest – telefoniputka juures (milliseid tunnelis rohkesti). Nähtavasti tahtis see õnnetusest jaama teatada, kuid gaas surmas tema. Taskurähti käega kramplikult vastu suud hoides, lamas ta kaks sammu telefonist eemal. Teised viis lämbusid üksikutes vagunites. Rongi suur viivitus tekitas lähema jaama teenijaskonnas koledat kahtlust. Kaks teetöölist varustasid endid õhuhapniku aparaatidega ja ruttasid õnnetutele abi andma. Kuid enne veel kui nad rongini jõudsid, tappis surmav gaas ka need kaks. Mõne aja pärast kohalejõudnud päästesalk ei suutnud enam kedagi aidata. Abi saabus liig hilja. Avalikkus süüdistab raudtee administratsiooni. Küsimus on arutusel ka parlamendis. Nõutakse valitsuselt, et ta samme asuks, et sarnane juhus ialgi enam ei korduks. Võib loota, et hädaohu ärahoidmiseks nüüd kõik abinõud tarvitusele võetakse, – kuid millise raske hinnaga on see saavutatud . . .

Raudteeõnnetused Suur-Britannias.

(I. T. F) Inglise teedeministeeriumi poolt hiljuti avaldatud andmetest selgub, et 1925 a. ettetulnud raudteeõnnetuste puhul on raudteepersonaalist surma saanud 288 ja vigastatud 216 inimest.

Palgad ja äraelamise-kulud Ühisriikides.

Rahvusvahelise töömehi poolt väljaantav nädalaleht „Informations Sociales“ tõi hiljuti ülevaate palgade ja eluüalpidamise kulude kohta Ameerika Ühisriikides viimase 20 a. jooksul. Toome siin tabeli,

milles ära tähendatud tariifipalkade, äraelamisekulude ja palgade ostujõu indeksarvud, alates 1906 a.

(1913 a. indeksarvud = 100)

Aasta	Tunnipalk tariifi järgi	Äraelamise kulud	Palkade ostujõud
1906	85,0	78,7	108,0
1907	89,7	82,0	109,4
1908	91,0	84,3	107,9
1909	91,9	88,7	103,6
1910	94,4	93,0	101,5
1911	96,0	92,0	104,3
1912	97,6	97,6	100,0
1913	100,0	100,0	100,0
1914	101,8	103,0	98,0
1915	102,8	105,1	97,9
1916	107,2	118,3	90,6
1917	114,1	142,4	80,1
1918	132,7	174,4	76,1
1919	154,5	188,3	82,0
1920	199,0	208,5	95,4
1921	205,3	177,3	115,8
1922	193,1	167,3	115,4
1923	210,6	171,0	123,2
1924	228,1	170,7	133,6
1925	237,9	173,5	137,1

Kirjavastused.

V-kerl, siin. Et „Side“ R. ja O. t. Keskliidu häälekandjaks tunnustatud, sellega pole veel sugugi võimalus kadunud P. t. t. t. huvidele vastavaid artikleid avaldada. Kirjutage, avaldame kõik.

A-s. „Rahu kosutab, vaen kaotab“ ei läbe. On tõesti palju asju, mis saamatustest kitsaroopalisel kõnelevad. Vast paraneb lugu edaspidi.

A. Tr. Saatke arve; tasume kohe.

H. L. Vastlause „Sides“ Nr. 11 ilmunud artikli kohta riigikontrolli suhtes avaldame järgmises n-ris; selles jäi hiljaks.

J. L. Palume jatkata. Arvame tasu alla.

S. S. Preemiate kohta järgmises n-ris.

L-berg. Teisi ajakirju meie ei puuduta. Põhimõttelikult oleme nõus.

P-n. Raudteelaste tööttingimused mitmesugustel maadel ilmuvad edaspidi. Praegu on meil tagavaras andmed Läti, Soome, S. S. S. R. ja Poola raudteedel.

Iga riigi- ja omavalitsusteenija püham kohus

on oma häälekandjat „SIDET“ kaastöö ja tellimistega toetada. Ajakiri „SIDE“ on ainuke Eestis, mis kaitseb riigiteenijate huvisid ja võitleb nende parema käekäigu eest.